

PANDEMIC READINGS: LIVIUS CIOCÂRLIE ABOUT OLDNESS AND SICKNESS

Elena MANOLE
PhD, University of Bucharest

Abstract: This article makes a short analysis of the two editions issued by Livius Ciocârlie. The book, called „Oldness and death in the 3rd milenium” is a reading diary but also a subjectiv essay. We tried to indicated the changes maded by the author himself as he rewrote some fragments, or had a different perspective after 15 years (passed between the two editions). This paper also maded a connection with the recent pandemic experience that affected our personal life, therefore, this type of book was much more interesting for a large area of readers due to themes as: death, illness, oldness. Finally, the message of this romanian author is that a positive mind, and a curious one, helps you at any age, therefore the physical inactivity and reading books ar a good remedy.

Keywords: Oldness, death, diary, Livius Ciocârlie, pandemic period

Recitirea făcută recent, datorată contextului pandemic a volumului „Bătrânețe și moarte în mileniul trei” de Livius Ciocârlie a fost făcută la dublu și pentru a lămuri o curiozitate: fiind „revăzută”, această a doua ediție (Editura Tracus Arte, 2019) a adus ea schimbări? O primă observație, cu privire la volumul publicat de Humanitas în 2005, este că editarea a fost impecabilă. Din acest punct de vedere, corecturi nu erau necesare, și nici nu s-au făcut. Am constatat deci modificări minore: în cazul unor cunoștințe din lumea literară cu care autorul se intersectează de cele mai multe ori (schimb de impresii ori amintiri), li se dezvăluie acum identitatea, trecând de la majuscula abreviată la numele întreg: Sonia, Mihăieș ș.a. Altceva e însă foarte important: revizitarea propriei cărți, date la tipar în urmă cu aproape 15 decenii, a făcut cumva ca tema bătrâneții să se acutizeze, printr-un ton grav, în surdină, și estompat (auto)ironic.

Râvna după repaos e mărturisită ca fiind dintotdeauna prezentă în propria viață, acum însă toată această experiență e dublată de ce li se întâmplă și celorlalți, mai ales familiei, prietenilor. De aceea scriitorul îndepărtează unele interjecții, fraze cu un prea mare elan, optând numai pentru tonul grav, al unei apariții calm-zâmbitoare (aș zice chiar înțelept, dacă aș ști că ar accepta complimentul), de pildă: „Cartea asta ar trebui citită ca un joc de cărți. Să și le amestece fiecare cum vrea. Să amestece atâtea cărți? De găsit un asemenea cartofor? Stai, frate, la locul tău!” (ed.I., p.168) Ori, luându-l pe Noica drept sprijin pentru discuția despre rolul morții în existența noastră, mărturisește: „tocmai frica de moarte aș vrea s-o evit. De aceea încerc să deplasez obsesia: nu de moarte mi-e frică, mi-e frică să nu-mi fie frică de ea.”; (p.131); „moartea omului e una, moartea mea e cu totul altceva.” (p.132). E cazul să facem o observație, se vede la reeditare cât de important este Sorin Titel în tot acest univers definitoriu al lui Ciocârlie. Astfel am putea explica motivul pentru care fragmente din „Pasărea și umbra” apar scrise în italic, ieșind astfel complet în evidență față de corpul textului în care sunt integrate. Câteva exemple: „Simt așa, un greumânt, în piept. Mi-i

tare frică, tu, să nu mor” ori: „Să găsești un loc unde să mă îngroape, asta am vrut să-ți spun, mai în dosul cimitirului, nu așa la vedere; că eu mare fală nu v-am făcut vouă, mai mult necazuri v-am adus decât bucurii.” (ed.II, p.155). Nu în ultimul rând, autorul nu se dezice de propria interpretarea dată inconștientului: „faimoasa sinceritate, reală, degeaba o suspectează criticii, confundând planurile (conștiință și inconștient, planuri contrapuse; n-am nicio îndoială, de exemplu, că în inconștient sunt megaloman); sinceritatea există, dar prin ea însăși nu înseamnă nimic.” (p.167). Aici e amintită o temă specifică importantă: inconștientul ca miez al scriiturii lui Ciocârlie, detaliată de altfel și în ultimul dialog cu Daniel Cristea-Enache, ocazie cu care mărturisește: „fără inconștient bogat, nu poți să fii artist interesant” și, în stil camilpetrescian, afirmând „cât inconștient, atâta vocație”.

Cu privire la „Bătrânețe și moarte...”, rămâne în continuare impresia unei cărți valoroase. Se poate ca subiectivitatea să intervină: în plină pandemie, citind despre astfel de teme grave ale omenirii, capeți cumva o privire mai conștientă, și poate aceea reeditarea a venit la momentul potrivit. Un eseu în stil fragmentar și un jurnal de lectură tematic, așa am putea defini volumul, sau, cum observă Florina Pârjol în cronică făcută primei ediții, „o carte patetic de simplistă, cu toată bibliografia ei”, ce conține „felii de viață - de moarte mai bine zis - , cu deosebirea că le găsesc în cărți.”. E însă și o pledoarie pentru umanul din noi. Când, spre finalul cărții, autorul mulțumește pe un ton tragicomic soacrei, atinse de senilitate, aflate mai aproape de granița spre dincolo, că i-a fost pretext ori sursă de inspirație, nu greșește deloc. Cum și Ciocârlie o zice de nenumărate ori, nu te interesează metehnele bătrâneții când ești tânăr, așa cum nici să vorbești despre moarte nu poți decât dacă te situezi, cumva, în preajma ei (sunt multiple cazuri, forme inventariate de autor). E tragică moartea fiecărui individ, plecând de la sine, și nu va fi înțeleasă cu adevărat de cei din jur, ci poate doar le va oferi un moment de tulburare. De aceea, e mai potrivită poate viziunea diaristului nostru: „Gata, am găsit concluzia: a trăi intens în perspectiva morții; moartea e o aventură; mă lansez în ea. Mai mult decât concluzie: mesaj. Îl pot adresa și altora sau, de ce nu, tuturor: faceți și voi așa!” (ed.II, p.273).

Bibliografie:

Ciocârlie, Livius „Bătrânețe și moarte în mileniul trei”, Editura Humanitas, București, 2005, ediția I
Ciocârlie, Livius „Bătrânețe și moarte în mileniul trei”, Editura Tracus Arte, București, 2019, ediția a-II-a

Cristea-Enache, Daniel, interviu cu Livius Ciocârlie în cadrul emisiunii „Literatura de azi” de la
Librăria Bizantină, 17.02.2015, arhivă online <https://www.youtube.com/watch?v=HeT-sys4NUM>, accesat 22.01.2020

Pârjol, Florina, „Despre bătrânețe, moarte și alți demoni autobiografici”, în „Observator cultural”,
2006, nr. 349, arhivă online http://www.observatorcultural.ro/Despre-batrinete-moarte-si-alti-demoni-autobiografici*articleID_16601-articles_details.html, accesat 15.02.2015.